АМЕРИКАНСКА ТЪРГОВСКА КАМАРА В БЪЛГАРИЯ

Изх. №: 26034 / 02.03.2026 г.

ДО
АНДРЕЙ ЯНКУЛОВ
СЛУЖЕБЕН ЗАМЕСТНИК
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

02 март 2026 г., гр. София

Относно: Становище на Американска търговска камара в България по отношение на Проект на Закон за прозрачност и почтеност в управлението (ЗППУ).

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

Американска търговска камара в България би желала да се включи със становище по отношение на Проекта за Закон за прозрачност и почтеност в управлението, изнесен за Обществена консултация в Портала за обществени консултации на 29.01.2026 г. и със срок 02.03.2026 г.

Приемането на нормативна рамка, която да регулира прозрачността и почтеността при взаимодействието между публичните институции и представителите на интереси, е принципно положителна и необходима стъпка за българското общество. Въпреки заявените добри намерения и пределно ясната необходимост от такъв законопроект в контекста на НПВУ и ангажиментите на страната ни, предложеният законопроект не е прецизен, не е задълбочен и категорично оставя повече въпроси, отколкото да дава отговори. Текстовете създават риск от подмяна на първоначалния замисъл и пораждат значителни пречки пред легитимния публичен диалог и експертната помощ, която гражданският и бизнес сектор могат да оказват на институциите.

Наличието на множество силно критични и негативни становища от различни сектори на обществения и икономически живот е ясен показател за недостатъчно добре изработения проект и острата нужда от неговото фундаментално прецизиране.

В тази връзка споделяме в голяма степен критичните мотиви и аргументи, изразени в становищата на редица други заинтересовани страни, сред които са Business Integrity Club към „Прозрачност без граници“, Британско-българската търговска камара, Националната организация на митническите агенти (НОМА), и национално представените сдружения, членове на Националния съвет по храните, към министъра на Земеделието и храните и др.

Основните слабости на законопроекта могат да бъдат обобщени в следните ключови теми, които не изчерпват в пълнота техническите и материалноправните недостатъци на законопроекта:

1. **Липса на разграничение между професионален лобизъм и гражданско застъпничество**

- Законопроектът не прави фундаментална разлика между лобирането (процес на представяне на частен интерес) и застъпничеството (участие на граждани и сдружения в нормотворческия процес в защита на обществени интереси).

- ЗППУ не дефинира ясно и изрично фигурата на „професионален представител на интереси“, който осъществява тази дейност срещу възнаграждение или по силата на договор за услуга, като същевременно не се прави ясни разлика с други фигури и конституционно признати професии, чиято дейност е строго регулирана.

2. Прекомерна и непропорционална административна тежест, и други пропуски

- Разпоредбата на чл. 10, ал. 3 изисква всяко становище да бъде изрично прието от членовете на съответната организация. За организации с многоброен състав това е практически неизпълнимо, дерогира уставния им ред за управление и представлява противоконституционна бариера пред представителността.

- Задължението по чл. 17, ал. 2 юридическите лица да посочват в годишните си доклади сумите, изразходвани за представителство, е неясно формулирано и дублира съществуващите изисквания за финансова отчетност.

- Изискването в чл. 14, ал. 3 за деклариране на детайли за „всеки отделен проект“ създава необоснована тежест и дублира информация, която вече се публикува от институциите. Освен това липсва каквато и да било яснота относно какво представлява терминът „проект“.

- Използването на ЕГН като идентификатор за търсене в регистъра не отговаря на принципите на законодателството за защита на личните данни (чл. 18).

- Законопроектът оставя вакуум за редица хипотези, като например липсва ясен механизъм за разграничаване на официалния лобистки контакт от неофициалното общуване или от косвеното лобиране чрез външни консултанти, вкл. когато дадени лица действат в лично качество в определени ситуации, макар и по принцип да са част от определени организации или да представляват различни интереси в професионално качество. Това създава правна несигурност и предпоставки за противоречиво тълкуване и прилагане, което може да доведе както до абсолютно неглижиране на така предложения проект, така и до риск от свръхрегулация в зависимост от контекста.

3. Неясен обхват/адресати

- Разпоредбата на чл. 3 е неясна (както ал. 1, така и ал. 2) и създава редица възможности за заобикаляне на закона и неяснота при прилагането му.

- Дефинирането на дейност „по занятие“ чрез лесно заобиколим количествен критерий от „девет контакта за период от три месеца“ (§1, т. 1) обезсмисля регулацията. Критерият следва да бъде обвързан с по-обективни и ясни критерии.

- Липсва ясно разграничаване на ситуациите, в които лицата следва да се регистрират и кои точно са тези лица

- От обхвата на закона е изцяло пропуснат процесът, свързан с участието на България в дейността на Европейския съюз, чиито актове имат приоритет и оформят националната ни правна система.

- Законопроектът не предвижда адекватни ограничения след заемане на публична длъжност, които да възпрепятстват бивши служители веднага да започнат лобистка дейност пред същата институция. Липсват и процедури за предварителна проверка за конфликт на интереси на лица, на които предстои да заемат публична длъжност.

4. Липса на симетрия в отговорностите и фрагментиран контрол

- Законът предвижда административнонаказателни санкции единствено за нерегистрирани представители на интереси (чл. 21), но не са предвидени санкции за представителите на публичната власт (органите по чл. 5), ако те не съдействат, не изпълняват задълженията си и т.н.

- Предвидената възможност в §5 всеки държавен орган самостоятелно да приема „етични правила“ ще доведе до фрагментиране на правната уредба на десетки различни режими и ще създаде хаос за задължените лица. Този подход е неиздържан и необоснован и от гледна точка на целесъобразност и ефективност на публичната администрации вместо това да се направи или на ниво закон, или в подзаконов акт, приет от Министерство на правосъдието. Ако всеки един орган започне да създава такива правила, това би създало прекомерни усложнения при прилагането на нормативната рамка.

Оставаме на разположение за активно участие в процеса по финализиране на ЗППУ. При нужда – лице за контакт при нас е Даниел Киряков, мениджър „Комуникации и връзка с институциите“, daniel@amcham.bg + 359 885 188 626.

С УВАЖЕНИЕ,

ИВАН МИХАЙЛОВ
ГЛАВЕН ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
АМЕРИКАНСКА ТЪРГОВСКА КАМАРА В БЪЛГАРИЯ